

**Research
Centre**

Research
Centre for
Educational
Research &
Publications

**Women
Empowerment**

Karate Training
Ped Machine
Self
Confidence

**Add-on
Courses**

Skill
Development
Diamond &
Jewellery
Designing
Spoken
English
Sewing

**Finishing
School**

Finishing
School
Program for
Specific
Student
overall
Development
by Govt. of
Gujarat

SCOPE

(Society for
Creation of
Opportunities
through
Proficiency in
English) by
Govt. of
Gujarat

**Student
Support
Service**

Scholarship
Career
Counselling
Book Bank

Shri Babulal Punamchand Shah Vidhyasankul Managed
Smt. R. M. Prajapati Arts College, Satlasana

Gender Equity Promotion Programs



www.rmpartscollegesatlasana.org



Program for Gender Equality and Women Empowerment

Sr. No.	Name of the activity	Year of the activity	Number of students participated
1	Health Card	2020 - 21	952
2	Online Induction Programme	2020 - 21	228
3	Cleanliness Campaign	2020 - 21	67
4	Online Teacher day Celebration	2020 - 21	32
5	Blood Donation	2020 - 21	82
6	Online International Yoga day	2020 - 21	189
7	Guest Lecture on Women Empowerment	2020 - 21	41
8	Celebration of Anticorruption Day	2020 - 21	23
9	Online Lecture on International Youth Day	2020 - 21	72
10	Online Celebration Of Tree Plantation	2020 - 21	75
11	Swachchhata Abhiyan Pakhvara	2020 - 21	205
12	Online Celebration of New Year - 2021	2020 - 21	65
13	Corona Awareness and Mask/ Ration kit Destitution	2020 - 21	40
14	Online Celebration Gandhi Jayanti	2020 - 21	61

15	Online Awareness Programme on Cyber Security and Road Safety	2020 - 21	58
16	Celebration of Aazadino Amrut Parva Mahotsav	2020 - 21	46

શ્રી બાબુલાલ પુનમચંદ શાહ વિદ્યાસંકુલ
સંચાલિત

શ્રીમતી આર.એમ.પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કૉલેજ, સતલાસણા

(NAAC Accredited Grad "B" with 2.51 Points)
"College with Potentiality for Excellence" Awarded by U.G.C.

યુ.જી.સી.અનુદાનિત (સી.પી.ઈ. અંતર્ગત)

એચ.આઈ.વી. એઈડ્સ વિશે જાણીએ...



રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના (એન.એસ.એસ.)
પ્રચારાર્થે

☎ (02761) 259233, 253540, 253133
Email : artscollege_satlasana@sancharnet.in

એચ.આઈ.વી. ... કેવી રીતે ફેલાય છે ?



કોન્ડોમનો ઉપયોગ કર્યા વગર
અસુરક્ષિત યૌન સંબંધ
બાંધવાથી



એચ.આઈ.વી. એઈડ્સ ધરાવતી
સગર્ભા માતા દ્વારા જન્મ
લેનાર બાળકને



ચેપગ્રસ્ત સોય અને
સીરીંજ વાપરવાથી



આ રીતે
એચ.આઈ.વી.નો
ચેપ (રોગ)
ફેલાય છે



ચેપગ્રસ્ત લોહી
ચડાવવાથી

એચ.આઈ.વી. ... ફેલાતો અટકાવી શકાય છે



યૌન સંબંધ વખતે હંમેશા
કોન્ડોમનો ઉપયોગ
કરવાથી



હંમેશા નવી અથવા ઉકાળેલા પાણીથી
ચેપ રહિત સોય અને
સીરીંજ વાપરો



ગર્ભવતી મહિલાએ
એચ.આઈ.વી.ની તપાસ કરાવી
અને સલાહ લેવી જોઈએ



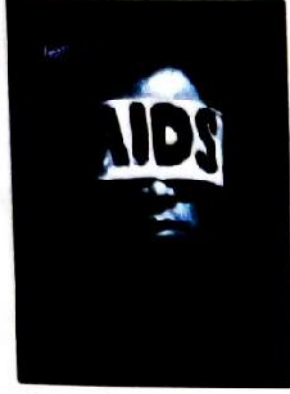
આ રીતે
એચ.આઈ.વી.નો
ચેપ (રોગ) ફેલાતો
અટકાવી શકાય છે



જરૂર પડે ત્યારે
એચ.આઈ.વી.નું પરિક્ષણ કરેલું
લોહી જ ઉપયોગમાં લો

એચ.આઈ.વી. ...

જાણકારી અને સાવચેતી એ જ બચાવ



- આપણા શરીરમાં લોહીમાં રહેલા શ્વેતકણ પોલીસ રક્ષક જેવું કામકરી જુદા જુદા રોગોનાં જીવાણું સામે રક્ષણ/સલામતી પુરૂ પાડે છે. આપણી આ શક્તિને રોગ પ્રતિકારક શક્તિ કહેવામાં આવે છે.
- પરંતુ એચ.આઈ.વી. નામના અતિ સુક્ષ્મ જીવાણુ (વાયરસ) લોહીમાં રહેલા શ્વેતકણોમાં જ ઘુસી જાય છે અને તેમને મારી નાખે છે, પરિણામે આપણી રોગ પ્રતિકારક શક્તિ ધીરે ધીરે નાશ પામે છે.
- રોગ પ્રતિકારક શક્તિ પૂરેપૂરી નાશ પામવામાં આશરે ૮ થી ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય લાગે છે. આ સમય ગાળામાં રોગના કોઈ ચિહ્નો શરીરમાં દેખાતા નથી પરંતુ આવી વ્યક્તિ અન્યને ચેપ ફેલાવી શકે છે.
- રોગ પ્રતિકારક શક્તિ પૂરેપૂરી નાશ થઈ જાય ત્યારે જુદા જુદા રોગોના જીવાણુ સહેલાઈથી આપણા શરીર ઉપર હુમલો કરે છે. આ જુદા જુદા રોગોના લક્ષણોના સમુહને એઈડ્સ કહે છે.



એઈડ્સ એટલે શું ?

એઈડ્સ એટલે **એક્વાયર્ડ ઇમ્યુનોડેફિસિયન્સી સિન્ડ્રોમ**-રોગ પ્રતિકારક શક્તિની ખામીથી મેળવેલા રોગોનાં લક્ષણોનો સમૂહ.

એઈડ્સ સૌથી પહેલાં ક્યાં અને ક્યારે નોંધાયો હતો ?

એઈડ્સનો રોગ સૌ પ્રથમ ૧૯૮૧માં અમેરીકામાં થયો હતો. એઈડ્સ થવા માટે જવાબદાર વિષાણુને “**એચ.આઈ.વી.**” કહે છે.

એચ.આઈ.વી. કેવી રીતે ફેલાય છે ?

એચ.આઈ.વી. પોઝિટીવ હોય તેવી વ્યક્તિઓમાં તેના વાઈરસ મુખ્યત્વે લોહી, વીર્ય કે યોનિસ્રાવમાં જોવા મળે છે.

એચ.આઈ.વી. ફેલાવાનાં મુખ્ય કારણો :

- અસુરક્ષિત જાતીય સમાગમ
- એચ.આઈ.વી. પોઝિટીવ દાતાનું લોહી ચઢાવવાથી.
- જંતુમુક્ત ક્યારા સિવાયનાં સોય, સિરિન્જ, બ્લેડ અને શસ્ત્રક્રિયાના વિવિધ ઓજારો દ્વારા.
- એચ.આઈ.વી.નો ચેપ ધરાવતી માતાથી ગર્ભસ્થ નવજાત શિશુને આ રોગ મળે છે.

એચ.આઈ.વી.નો ચેપ લાગ્યા પછી એઈડ્સનો રોગ લાગુ પડતાં કેટલો સમય લાગે છે ?

એચ.આઈ.વી.નો ચેપ લાગ્યા પછી તરતજ એઈડ્સનાં લક્ષણો જણાતાં નથી પરંતુ લગભગ ૫ થી ૧૦ વર્ષના સમય બાદ લક્ષણો દેખાવાનાં શરૂ થાય છે. ચેપ લાગ્યાથી શરૂ કરીને લક્ષણો અને ચિહ્નો દેખાવા સુધીના આ શાંત સમયને ઈન્ક્યુબેશન પીરિયડ પણ કહે છે.

વિન્ડો પીરિયડ એટલે શું ?

એચ.આઈ.વી.નો ચેપ લાગ્યા પછી શરીરને રોગપ્રતિકારક તત્વો સારા એવા પ્રમાણમાં ઉત્પન્ન કરવામાં જે સમય લાગે છે તેને વિન્ડો પીરિયડ કહે છે. આ સમયગાળો ૬ અઠવાડીયાથી ૬ માસ સુધીનો હોઈ શકે છે ત્યારબાદ જ એચ.આઈ.વી.નો ટેસ્ટ પોઝીટીવ આવી શકે છે.

એઈડ્સવાળી વ્યક્તિનાં શાં લક્ષણો હોય છે ?

- એક મહિના કરતાં વધુ સમયથી સતત તાવ આવવો.
- એક મહિના કરતાં વધુ સમયથી ઝાડા થવા.
- શરીરના વજનમાં અચાનક ૧૦ ટકાથી વધુ ઘટાડો.
- જલ્દી થાકી જવું, બેચેની લાગવી.
- શરીરની લસિકાગ્રંથિઓ મોટી થઈ જવી,
- દુઃખાવા રહિત સોજો આવવો.
- શરીર પર ચાઠાં પડીને ખંજવાળ આવવી.
- લાંબા સમય સુધી ખાંસી આવવી.

એચ.આઈ.વી. ...

જાણકારી અને સાવચેતી એ જ બચાવ



આજ દિન સુધી એચ.આઈ.વી.નો કોઈ ઉપાય નથી પણ સાચી જાગૃતિથી એચ.આઈ.વી.ને ફેલાતો અટકાવી શકાય છે. માટે નીચેની બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ.

એચ.આઈ.વી.ના ચેપથી બચવા શું કરવું જોઈએ ?

- સંયમ જાળવવો. ચેપ ન હોય તેવા એક માત્ર વિશ્વાસપાત્ર જીવનસાથી પૂરતું મર્યાદિત જાતીય જીવન રાખવું.
- જાતીય સમાગમ વખતે નિરોધનો ઉપયોગ કરવો.
- ધંધાદારી રક્તદાતાનું ચકાસ્યા વિનાનું લોહી ન ચઢાવવું જોઈએ.
- સોય, સિરીન્જ અને શસ્ત્રક્રિયાનાં સાધનોને જંતુમુક્ત કર્યા પછી વાપરવાં.
- લોહીની તમામ બોટલો ચકાસાયેલી હોવી જોઈએ.

એચ.આઈ.વી.કઈ રીતે ફેલાતો નથી ?

- ઘરમાં સાથે રહેવાથી, સાથે રમવાથી કે શાળામાં સાથે અભ્યાસ કરવાથી ફેલાતો નથી.
- જાહેર શૌચાલયના ઉપયોગથી, દર્દીએ વાપરેલ સંડાસના ઉપયોગ કરવાથી ફેલાતો નથી.
- મચ્છર, માંકડ, ચાંચડ, જૂ વગેરે કરડવાથી ફેલાતો નથી.

એ. આઈ.વી. ...

જાણકારી અને સાવચેતી એ જ બચાવ



- શ્વાસોચ્છવાસમાં લીધેલી હવા મારફતે ફેલાતો નથી.
- એક સ્નાનાગારમાં સ્નાન કરવાથી ફેલાતો નથી.
- દર્દીને ભેટવાથી, સાથે જમવાથી, હાથ મિલાવવાથી કે તેનાં કપડાં પહેરવાથી ફેલાતો નથી.
- હસ્તમૈથુન કરવાથી ફેલાતો નથી.
- એ. આઈ.વી. સ કે કારખાનામાં સાથે કામ કરવાથી ફેલાતો નથી.
- એ. આઈ.વી. ગ્રસ્ત વ્યક્તિની સેવા કરવાથી.



એચ.આઈ.વી. ...

જાણકારી અને સાવચેતી એ જ બચાવ

એચ.આઈ.વી.ગ્રસ્ત વ્યક્તિ તરફ સમાજનું વલણ.

- સમાજે એચ.આઈ.વી.ગ્રસ્ત વ્યક્તિની સાથે પ્રેમભાવ,
- સહાનુભૂતિ અને સંવેદનશીલતા પૂર્વક વ્યવહાર કરવો જોઈએ.
- આવા વ્યક્તિને દુઃખ ન પહોંચાડવું જોઈએ અને તેમની ઉપેક્ષા કરવી જોઈએ નહીં.
- તેઓની દેખભાળ અને દરકાર રાખવી જોઈએ તેમજ લાગણીસભર વ્યવહાર કરવો જોઈએ.
- તેઓને એકલપણું કે અળગાપણું ન લાગે તેનું ધ્યાન રાખવું.
- તેમની જીવનશૈલી આનંદમાં રહે તે પ્રમાણે વર્તન રાખવું જોઈએ.

એચ.આઈ.વી. ...

માતા દ્વારા બાળકને
લાગતા ચેપનું જોખમ



એચ.આઈ.વી.નો ચેપ ધરાવતી સગર્ભાઓને અવરજવર
જોડેલી ૩૦ ટકા જેટલા બાળકોમાં ચેપ ફેલાય છે
જો સગર્ભા ૪૦ ટકા બાળકો સામાન્ય હોય છે.

જો માતા એચ.આઈ.વી.નો ચેપ
ધરાવતી હોય તો નવજાત શિશુમાં...

- ૫ થી ૧૦ ટકા ચેપ સગર્ભાવસ્થા
દરમિયાન ફેલાય છે
- ૧૫ થી ૨૦ ટકા ચેપ સુવાવડ પ્રક્રિયા
દરમિયાન ફેલાય છે
- ૫ થી ૧૫ ટકા ચેપ ધાવણ મારફતે ફેલાય છે.
જો કે માતાનું ધાવણ બાળક માટે ઉત્તમ ખોરાક
મનાય છે.



કોઈ પણ વ્યક્તિને એઈડ્સ થઈ શકે છે.

માત્ર વ્યક્તિના બાહ્યરૂપને જોઈને કહી શકાતું નથી કે તેના શરીરમાં એચ.આઈ.વી. (એઈડ્સ)ના જીવાણુ છે કે નહીં ?



શરીરમાં એઈડ્સ છે તેની ખબર કઈ રીતે પડે ?

ફક્ત લોહીની તપાસ કરવાથી જ ખબર પડે કે વ્યક્તિના લોહીમાં એચ.આઈ.વી.જીવાણુ છે કે નહીં ? તેની જાણકારી મળે છે.



એઈડ્સ નિયંત્રણ અને નિયંત્રણ :

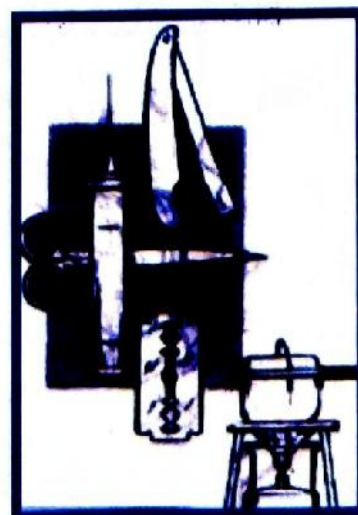
ભારતમાં રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ એઈડ્સ નિયંત્રણ કાર્યક્રમ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો છે જેના મહત્વના મુદ્દાઓ નીચે મુજબ છે.

૧. એઈડ્સ પ્રતિકાર માટે ભારતના દરેક રાજ્યના મોટાં શહેરમાં એઈડ્સ નિયંત્રણ કેન્દ્રો ખોલવામાં આવ્યા છે.
૨. આ કેન્દ્રોમાંથી એઈડ્સને લગતી સારવાર તેમજ એઈડ્સ સંબંધી તમામ વૈજ્ઞાનિક માહિતી મળી રહે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.
૩. તાલીમ કાર્યક્રમ હેઠળ દેશનાં જુદાં જુદાં રાજ્યોમાં તબીબો અને પરિચારિકાઓને એઈડ્સના કેસીસના સંચાલન માટેની તાલીમ આપવામાં આવે છે.
૪. એઈડ્સ માટે જોખમી જૂથોને માર્ગદર્શન અને ઉપચાર માટેનું તંત્ર ઉભું કરવામાં આવેલું છે.
૫. માહિતી- શિક્ષણ અને સંદેશા વ્યવહાર દ્વારા લોકજાગૃતિ અને જનશિક્ષણના કાર્યક્રમો અમલમાં મૂકવામાં આવેલા છે.
૬. રાષ્ટ્રીય એઈડ્સ ટેલીફોન હેલ્પલાઈન શરૂ કરવામાં આવી છે તેમાં ફોન કરનારની માહિતી ગુપ્ત રાખવામાં આવે છે.
૭. આ સેવા દ્વારા માહિતી, શંકાનું સમાધાન અને એઈડ્સના ટેસ્ટ માટેની સવલતો પૂરી પાડવામાં આવી છે.
૮. સાર સંભાળ અને સામાજિક પ્રોત્સાહનો માટે જનકેન્દ્રો શરૂ કરવામાં આવ્યા છે.

૯. આ એઈડ્સના પીડિતોને આશ્રય આપે છે તેમજ તેમની સારસંભાળ લેવાની વ્યવસ્થા કરે છે.
૧૦. રાષ્ટ્રીય એઈડ્સ નિયંત્રણ સંસ્થા લોહી દ્વારા થતાંએચ.આઈ.વી.ના ફેલાવાને ઓછું કરવા માટે ખાસ પ્રયત્નો કરે છે.
૧૧. જ્યાં સુધી એઈડ્સના રોગને મટાડવાની કે ચેપથી બચાવવાની કોઈ રસી ન શોધાય ત્યાં સુધી તો લોકશિક્ષણ એ જ ઉત્તમ ઉપાય છે.

બિમારી વખતે નીચે મુજબની કાળજી રાખવી.

તમે બિમાર હોવ અને દવાખાને સારવાર માટે જાવ તો આ વાતનો ખાસ ધ્યાન રાખો કે તમારી સારવાર માટે જે સાધન સામગ્રી વાપરવામાં આવે છે તે જીવાણું મુક્ત છે કે નહીં ત્યાર પછી જ એના ઉપયોગ કરો.



રોગગ્રસ્ત વ્યક્તિએ આનાથી બચવું

જે વ્યક્તિમાં એઈડ્સના જીવાણુ છે તે સામાન્ય તંદુરસ્ત માણસની માફક જીવી શકે છે, પરંતુ તેમણે

- રક્તદાન ન કરવું જોઈએ.
- શરીરના અંગોનું દાન ન કરવું જોઈએ.
- સંભોગ વખતે નિરોધ (કન્ડોમ) નો ઉપયોગ કરો.



એઈડ્સની કોઈ દવા નથી.

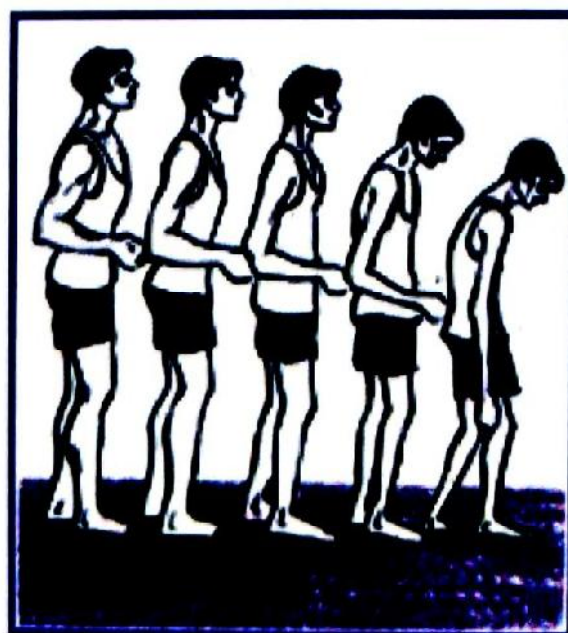
અત્યાર સુધી એઈડ્સની બિમારીને સંપૂર્ણ રીતે નાબૂદ કે દૂર કરવા માટે કાઈ દવા નથી ફક્ત સાવચેતી એજ બચાવ છે.



ઈસગ્રસ્ત વ્યક્તિનો બાહ્ય દેખાવ.

માણસની આકૃતિઓમાં આપ જોઈ શકો છો કે

એઈડ્સગ્રસ્ત માણસ શરૂઆતના તબક્કામાં તંદુરસ્ત હોય છે અને છેલ્લા તબક્કામાં તે જ્યારે મૃત્યુ પામે છે ત્યારે એકદમ અશક્ત થઈ જાય છે.



આરોગ્યવર્ધક ચાવીરૂપ ટેવો

આયોડીનયુક્ત મીઠું.

આપણી શારીરિક અને માનસિક વૃદ્ધિ તેમજ સર્વાંગી વિકાસ માટે આયોડીન આવશ્યક પોષક તત્વ છે. રસોઈ કરવાના હેતુસર આયોડીનયુક્ત મીઠું વાપરવું જોઈએ.

સાબુ વડે હાથ ધોવા.

જમતા પહેલાં સાબુ વડે હાથ ધોવાની ટેવ પાડવી જોઈએ અને સંડાસનો ઉપયોગ કર્યા પછી સાબુ વડે હાથ ધોવાની બાબતને ઉત્તેજન આપવું જોઈએ.

એચ.આઈ.વી. (એઈડ્સ) અટકાવવો

એ.આઈ.વી.- એઈડ્સ ફેલાતો અટકાવવાની રીતો અને સલામત ટેવો વિશે ચર્ચા અને વાતચીત દ્વારા જાગરૂકતા ફેલાવવા માટેના પ્રયત્નો કરવા.

ફક્ત સ્તનપાન.

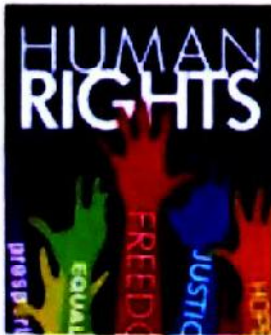
બાળકના જન્મના પહેલા કલાકમાં તેને માતાનું પ્રથમ ધાવણ આપવું જોઈએ. છ મહિના સુધી ફક્ત સ્તનપાન ચાલુ રાખવું જોઈએ.

શ્રી બાબુલાલ પુનમચંદ શાહ વિદ્યાસંકુલ
સંચાલિત

શ્રીમતી આર.એમ.પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કૉલેજ, સતલાસણા

(NAAC Accredited Grad "B" with 2.51 Points)
"College with Potentiality for Excellence" Awarded by U.G.C.

યુ.જી.સી.અનુદાનિત (સી.પી.ઈ. અંતર્ગત)
માનવ અધિકાર



રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના (એન.એસ.એસ.)
પ્રચારાર્થે

☎ (02761) 259233, 253540, 253133

Email : artscollege_satlasana@sancharnet.in

માનવ અધિકાર શું છે ?

માનવ અધિકાર :

જુદા જુદા દેશોના બંધારણમાં નાગરિકોને કેટલાક મૂળભૂત હક્કો આપવામાં આવ્યા છે. આ મૂળભૂત હક્કો બંધારણીય રીતે એટલે કે કાયદેસર રીતે દેશના નાગરિકોને આપવામાં આવે છે. આમ, મૂળભૂત હક્કો એ બંધારણ દ્વારા નાગરિકને આપવામાં આવેલા હક્કો છે. જ્યારે માનવ હક્કો એ કોઈ દેશની સરકાર દ્વારા કે દેશના બંધારણ દ્વારા આપવામાં આવતા નથી પરંતુ દરેક માનવીને જન્મજાત કુદરતી રીતે જ આ હક્કો આપોઆપ પ્રાપ્ત થાય છે. માનવ હક્કો એ કુદરતી હક્કો છે અને માનવ હોવાને નાતે દરેક માનવને આપમેળે જ પ્રાપ્ત થાય છે. આમ, માનવહક્કો બહારથી મળતા નથી કે કોઈ દ્વારા આપવામાં આવતા નથી. પરંતુ દરેક માનવીને આપોઆપ કુદરતી રીતે જે હક્કો પ્રાપ્ત થાય છે તે માનવ હક્કો છે.

માનવ અધિકારનો અર્થ :

માનવ તરીકે જન્મી જીવવા માટે માણસને કુદરતે આપેલા મુળભૂત આવશ્યક અધિકારોને માનવ અધિકાર ગણવામાં આવે છે. વૈશ્વિક સ્તરે થયેલી ઘોષણાને નજર સમક્ષ રાખીને એવું કહી શકાય કે માનવ અધિકાર એટલે માણસ તરીકે જીવન જીવવા માટે જરૂરી એવા લઘુત્તમ અધિકારો છે.

માનવ અધિકાર એટલે સરકારની મનસ્વી દબલગીરી કે નિયંત્રણ સામે સ્વતંત્રતા. આ અધિકારના અર્થમાં નાગરિક સ્વાતંત્ર્ય કે નાગરિક અધિકારો નો સમાવેશ થતો હોવાનું જણાય છે. માનવ અધિકાર એ લઘુત્તમ અધિકાર છે. વ્યક્તિને રાજ્ય કે પબ્લિક ઓથોરીટી સામે માનવ કુટુંબના સભ્ય તરીકે કોઈ પણ જાતના કોઈ પણ અવેજ વગર મળે છે.

- શ્રી બી.ડી.બાસુ

વર્લ્ડ નેટ :

તમામ માનવજાત હકદાર હોય તેવા કોઈપણ મૂળભૂત અધિકાર અથવા સ્વાતંત્ર્ય અને તે ભોગવતી વેળાએ સરકાર દબલગીરી ન કરે. આ અધિકારોમાં જિંદગી અને સ્વાતંત્રતા તેમજ વિચારો અને અભિવ્યક્તિનું સ્વાતંત્ર્ય અને કાયદા સમક્ષ સમનતાના અધિકારોનો પણ સમાવેશ થાય છે.



માનવ અધિકાર શું છે ?

માનવ હક્કોનું સાંવૈત્રિક જાહેરનામું :

યુનોની સામાન્ય સભાના ઠરાવ નંબર ૨૧૭ એ, તા. ૧૦ ડિસેમ્બર ૧૯૪૮ થી વિશ્વમાં માનવ હક્કોની જાહેરાત કરવામાં આવી. Human Family એટલે કે માનવ કુટુંબના સભ્ય તરફે દરેક માનવીને કોઈના દ્વારા બક્ષવામાં આવેલા નહીં પરંતુ સ્વયંભૂ પ્રાપ્ત થયાં સમાન અને ગૌરવપદ હક્કો, સ્વતંત્રતા ન્યાય અને શાંતિના પાયા સમાન છે. ઈ. સન ૧૯૪૮ના ડિસેમ્બરની ૧૦મી તારીખે United Nation સામાન્ય સભાએ માનવ હક્કોનું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું ત્યારે માનવ જીવનની સલામતિ માનવ ગરિમા, વધુ સુખમય જીવન તથા માનજીવનના વિકાસ માટે જરૂરી પર્યાપ્ત હક્કો ૩૦ જેટલી કલમોમાં દર્શાવવામાં આવેલ છે.

સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને આર્થિક માનવ અધિકારો :

- ૧) સામાજિક સલામતીનો હક્ક
- ૨) કામનો હક્ક
- ૩) શોષણ સામે રક્ષણનો હક્ક
- ૪) કામના બદલામાં યોગ્ય વળતરનો હક્ક.
- ૫) સારું જીવન જીવવાનો હક્ક
- ૬) શિક્ષણ અને આરોગ્યનો હક્ક
- ૭) શુદ્ધ પર્યાવરણ મેળવવાનો હક્ક.

આ બધા હક્ક સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને આર્થિક માનવ-હક્કો તરીકે ઓળખાય છે.

મહિલાઓના માનવ અધિકારો :



આંતર રાષ્ટ્રીય મહિલા પરિષદોમાં મહિલા હક્કોને માનવ હક્કો ગણવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે.

- મહિલાઓ સલામતિ, સમાનતા અને સ્વતંત્રતા જેવા મહત્વના માનવ હક્કોથી ઘણે અંશે વંચિત રહે છે.

- જન્મ, ઉછેર, શિક્ષણ, લગ્ન, નોકરી, વ્યવસાય દરેક સ્તરે મહિલા અસમાનતાનો ભોગ બને છે.

- ઘરેલું માર, માર-પીટ, માનસિક ત્રાસ, સતામણી, બળાત્કાર જાતિય શોષણ, અપહરણ દ્વારા સુરક્ષા અને સલામતિના હક્કોનો ભંગ થાય છે.

- વ્યક્તિગત જીવનમાં સ્ત્રીઓની સ્વતંત્રનો હક્ક ઘણો જ મર્યાદિત રહે છે.

આમ, મહિલાના માનવ હક્કો માટે ઘણા કાનુન કરવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે.

૧) કામની સમાનતા ૨) વેતનની સમાનતા

૩) માતૃત્વનો હક્ક ૪) લગ્ન વિચ્છેદનો સમાન હક્ક

૫) વારસાહક્ક



દત્તકનો હક્ક :

વળી, મહિલાઓના હક્કો માટે તેમનો સામાજિક સુધારવા તથા આર્થિક દ્રષ્ટિએ પગભર બનાવીએ મહિલાઓને સશક્ત બનાવવાના કાર્યક્રમો મોટા પાયા પર હાથ ધરવામાં આવ્યા છે. આ માટે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ખૂબ ખૂબ મોટી કામગીરી બજાવી રહી છે. મહિલાઓ પણ તેમનો માનવ હક્કોના ભંગ માટે જવાબદાર ગણાય છે. બે જવાબદારી પૂર્વક નગ્નતાને ઉત્તેજન આપવામાં આવે તે સદભાગી બને છે. એડ એજન્સી, ફિલ્મો, ટીવી ચેનલો અને ફેશન શો આને માટે જવાબદાર ગણાય છે. તેમ છતાં સ્ત્રીઓ તેમાં ભાગીદાર બને છે. સમૂહ માધ્યમોએ મહિલાને પ્રદર્શનનું માધ્યમ બનાવી દીધું છે.

આનાથી નાનકડો સ્ત્રી વર્ગ સ્વચ્છંદ અને સમૃદ્ધ બને છે. પરંતુ, મોટો સ્ત્રી વર્ગ અન્યાયનો ભોગ બને છે. આજે પણ પડદા, બુરખા, લાજ, ધૂંમટા જેવી અન્યાયી પરંપરાઓ સ્ત્રીની પરંપરાને રૂંધે છે. ધાર્મિક પરંપરના નામે તેનું સમર્થન કરાય કે મૌન સધાય છે તે ખૂબ જ દુઃખદ બાબત છે. બાળલગ્ન પ્રત્યે પણ આંખ આડા કાન કરાય છે. તો ગર્ભમાં જ સ્ત્રી જાતિનું મોત નિપજાવી જમવાનો અધિકાર છીનવી લેવામાં અઘતન ટેકનોલોજીનો દુરુપયોગ કરાય છે.



દત્તકનો હક્ક :

વળી, મહિલાઓના હક્કો માટે તેમનો સામાજિક સુધારવા તથા આર્થિક દ્રષ્ટિએ પગભર બનાવીએ મહિલાઓને સશક્ત બનાવવાના કાર્યક્રમો મોટા પાયા પર હાથ ધરવામાં આવ્યા છે. આ માટે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ખૂબ ખૂબ મોટી કામગીરી બજાવી રહી છે. મહિલાઓ પણ તેમનો માનવ હક્કોના ભંગ માટે જવાબદાર ગણાય છે. બે જવાબદારી પૂર્વક નગ્નતાને ઉત્તેજન આપવામાં આવે તે સદભાગી બને છે. એડ એજન્સી, ફિલ્મો, ટીવી ચેનલો અને ફેશન શો આને માટે જવાબદાર ગણાય છે. તેમ છતાં સ્ત્રીઓ તેમાં ભાગીદાર બને છે. સમૂહ માધ્યમોએ મહિલાને પ્રદર્શનનું માધ્યમ બનાવી દીધું છે.

આનાથી નાનકડો સ્ત્રી વર્ગ સ્વચ્છંદ અને સમૃદ્ધ બને છે. પરંતુ, મોટો સ્ત્રી વર્ગ અન્યાયનો ભોગ બને છે. આજે પણ પડદા, બુરખા, લાજ, ધુંમટા જેવી અન્યાયી પરંપરાઓ સ્ત્રીની પરંપરાને રૂંધે છે. ધાર્મિક પરંપરના નામે તેનું સમર્થન કરાય કે મૌન સધાય છે તે ખૂબ જ દુઃખદ બાબત છે. બાળલગ્ન પ્રત્યે પણ આંખ આડા કાન કરાય છે. તો ગર્ભમાં જ સ્ત્રી જાતિનું મોત નિપજાવી જમવાનો અધિકાર છીનવી લેવામાં અઘતન ટેકનોલોજીનો દુરુપયોગ કરાય છે.

મહિલાઓના માનવ હક્કો માટે માત્ર માનવ હક્કોના કાયદાથી ખાસ હિસાબ થઈ શકે તેમ નથી. તેને માટે સશક્તિકરણ, જાગૃતિ અને સમાજના અન્ય વર્ગોની જવાબદારી જરૂરી છે. પરંતુ એને માટે દરેક મહિલાઓમાં પોતાના અધિકારો સર્વાંગી વિકાસ શક્ય બની શકે છે.

મહિલાઓના મુખ્ય અધિકારો :

સમાનતાનો અધિકાર :

સમાનતાનો અધિકાર એ એક અત્યંત મહત્વનો અધિકાર છે એટલે કે એનો અર્થ એ થયા કે દરેક માનવને માનવ હોવાને લીધે તેને સમ્માન અને મહત્વ મળવું જોઈએ અને જાતિ, ધર્મ અને આર્થિક સ્થિતિના ભેદભાવ વગર તમામ માનવીને પોતાના જીવનના માટે વિકાસ કરવા માટેની તમામ સુવિધાઓ પ્રાપ્ત થવી જોઈએ. જેમાં નીચેના અધિકારો નો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

૧) રાજનૈતિક સમાનતાનો અધિકાર

૨) સામાજિક સમાનતાનો અધિકાર

૩) આર્થિક સમાનતાનો અધિકાર



સ્વતંત્રતાનો અધિકાર :

સ્વતંત્રતાનો અધિકાર એ જીવન જીવવા માટે ખૂબ જ મહત્વનો અધિકાર છે. કારણ કે આ અધિકાર વગર વ્યક્તિનું વ્યક્તિત્વ અને સમાજનો વિકાસ થઈ શકતો નથી. સ્વતંત્રતાના અધિકારમાં સમાયેલા બીજા માનવ અધિકારો નીચે મુજબ છે.

- ૧) વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાનો અધિકાર
- ૨) વિચાર અને અભિવ્યક્તિનો સ્વતંત્રતાનો અધિકાર
- ૩) અંતઃકરણની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર
- ૪) સમુદાય નિર્માણની સ્વતંત્રતાનો અધિકાર
- ૫) નૈતિક સ્વતંત્રતાનો અધિકાર.

સંપત્તિનો અધિકાર :

દરેક માનવીના જીવન જીવવા માટે સંપત્તિ આવશ્યક છે. સંપત્તિનો અધિકાર એ માનવીના જીવનમાં અત્યંત મહત્વ ધરાવે છે કારણ કે આ વિચાર માનવીને ઉન્નતિ અને પ્રગતિ તરફ વધવા માટે પ્રેરે છે. સંપત્તિના અધિકારનો અર્થ છે કે વ્યક્તિ જે કમાઈ છે તે તેને પોતાની જરૂરિયાત અનુસાર ખર્ચ કરી શકે છે અને પોતાનું ધન, જમીન અને ઘર જેવી વસ્તુઓને કોઈ છિનવી શકતું નથી અને એમાં મહિલાઓને પૂરો અધિકાર આપવામાં આવેલો છે. જેમાં નીચે જેવા અધિકારોનો સમાવેશ થાય છે.

- (૧) રોજગારનો અધિકાર
- (૨) શિક્ષણ મેળવવાનો અધિકાર

જીવન જીવવાનો અધિકાર :

માનવીના બધા જ અધિકારોમાં જીવનનો અધિકાર એ ખૂબ જ મહત્વનો મૌલિક અને આધારભૂત અધિકાર ગણાય છે. કારણ કે આ અધિકાર વગર માનવી કોઈ પણ અધિકાર ની કલ્પના પણ કરી શકાતું નથી આમા સમાવિષ્ટ થતાં બીજા અધિકારો નીચે મુજબ છે.

- (૧) પરીવારનો કે કુટુંબનો અધિકાર
- (૨) મતદાન કરવાનો અધિકાર
- (૩) સર્વજનિક પદગ્રહણ કરવાનો અધિકાર
- (૪) આવેદનપત્ર અને સંમતિ આપવાનો અધિકાર

બાળકોના માનવ હક્કો :



બાળ મજૂરી એ એક સામાજિક સમસ્યા છે. પરંતુ આ સમસ્યાના મૂળમાઆર્થિક વાસ્તવિકતા છે. ભારતમાં ૧૯૮૪ માં રાષ્ટ્રીય બાળ નિતી ઘડવામાં આવી. આ પહેલાં પણ બાળમજૂરી અંગે કાયદેસર જોગવાઈઓ થયેલી છે. ૧૪ વર્ષથી નાની વયના બાળકોને શારિરીક કે માનસિક હાનિ પહોચાડે તેવા ભારે જોખમી કામે રાખી શકાય નહિ.

આમ, છતાં ઘણા કિસ્સાઓમાં આ જોગવાઈનો ભંગ થાય છે. બાળ-મજૂરી નારત જેવા વિકાસશીલ દેશમાં તાત્કાલિક ટુંકા ગાળામાં બંધ કરવા અશક્ય નથી. છતાં બાળમજૂરીની વાસ્તવિકતા સ્વીકારીને તે ચાલુ રાખવા સાથે બાળકોના હિતો જાળવવા ઉપર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. બાળકોની સુવિધાઓ જાળવવી તેમની ફરિયાદો અને સમસ્યાઓ સાંભળી તેનું નિરાકરણ કરવું. બાળકોના શિક્ષણ અને મનોરંજન તેમજ રમત ગમત માટે સગવડો પણ પૂરી પાડવામાં આવે છે. આથી દરેક બાળક ને શિક્ષણ મેળવવાનો સમાન અધિકાર છે. સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૬ના રોજ યુનાઈટેડ નેશન્સની સામાન્ય સભાએ તેને સ્વીકાર્યા હતા જેમાં બાળકોના નીચે જણાવ્યા મુજબના હક્કોને આ કન્વેન્શન દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી છે.

- ૧) જીવન જીવવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૬)
- ૨) નામનો, જાણવાનો અને વાલીદ્વારા સંભાળ પામવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૭)
- ૩) પોતાની ઓળખ સ્થાપિત કરવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૮)
- ૪) પોતાની કે તેણીની સંમતિ વિના તેના માતા-પિતા પાસેથી અલગ નહીં થવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૯)
- ૫) શોષણમુક્ત થવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૧૩)
- ૬) ભેગા થવાનો અને મંડળ રચવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૧૫)
- ૮) ગુપ્તતાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૧૬)
- ૯) દુરુપયોગ થવા વિરુદ્ધનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૧૮)
- ૧૦) દત્તકપણ મેળવવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૨૧)
- ૧૧) સ્વાસ્થ્યનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૨૨)
- ૧૨) સામાજિક સલામતીનો લાભ મેળવવાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૨૬)

- ૧૩) શારીરિક, માનસિક, આત્મિક, નૈતિક અને સામાજિક વિકાસનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૨૭)
- ૧૪) શિક્ષણનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૨૮)
- ૧૫) આરામ, કુરસદ અને પ્રોત્સાહિત પ્રવૃત્તિનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૩૧)
- ૧૬) આર્થિક શોષણ સામેનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૩૨)
- ૧૭) જાતિય દુરુપયોગ સામેનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૩૪)
- ૧૮) ત્રાસ સામેનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૩૭)
- ૧૯) જ્યાં સુધી દોષિત સિધ્ધ ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ હોવાનો અનુમાનનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૪૦) (૨) (બી) (૧)
- ૨૦) ઝડપી પ્રક્રિયાનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૪૦ (૨) (બી) (૩))
- ૨૧) સ્વદોષારોપણનો સામેનો અધિકાર (આર્ટિકલ ૪૦ (૨) (બી) (૪))



અપંગ લોકોના અધિકારો :

સીઆરપીડી એ એકવીસમી સદીના માનવ અધિકારની પહેલ રૂપે પ્રથમ વિસમાન છે તે ઝડપી સમયમાં વાટા-ઘાટોને પતાવટ કરનારી માનવ અધિકારરૂપીની સંધિ છે. સીઆરપીડી દ્વારા સમાજના સૌથી ગરીબ અને નબળા વર્ગના અશક્ત એવા લોકોના માનવ અધિકારના હકોની જરૂરીયાત પર ભાર મૂક્યો જેણે નિશ્ચિત પણે અપંગતાને ઘણી અગત્યતા ધરાવતા માનવ અધિકારની સમસ્યા તરીકે સ્થાપિત કરી છે. વર્ષ ૨૦૦૬માં એનસીપીડીઈ થી અને ડીઆરજી દ્વારા સીઆરપીડીની ઝડપી બહાલી માટે એક ઝુંબેશ ચલાવવામાં આવી. અંતિ તબક્કામાં આ હિમાયત પણ અર્થહિન પૂરવાર થઈ હતી ત્યારે ડીઆરજીના સંયોજક દ્વારા ૨જી ઓક્ટોબર ૨૦૦૭ (ગાંધી જયંતિ) ના દિવસે અનિશ્ચિત ભૂખ હડતાલ જાહેર કરવામાં આવી. સુખ સંયોગરૂપે સરકાર તરફથી ૧લી ઓક્ટોબર ૨૦૦૭ના રોજ જ આ કાર્યને બહાલી આપવામાં આવી. આ કાર્યથી ભારત વિશ્વમાં ૭માં ક્રમે બીજા વધુ પ્રતિશીલ રાષ્ટ્રોની સરખામણીમાં અપંગતાના અધિકારોને ઉજાગર કરવા માટે સીઆરપીડીને બહાલી આપનાર દેશ બન્યો.

ભારત જેવા દેશે જ્યારે સીઆરપીડી બહાલી આપી છે ત્યારે દેશના અશક્ત લોકો માટે પ્રતિબદ્ધતા અને અપંગતાના આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદાયને રક્ષણ અને તેમના તમામ અધિકારોને પ્રોત્સાહન આપવાપ્રતિબદ્ધ બની રહ્યો છે વાસ્તવમાં અગિયારમી યોજનામાં રાજ્ય અને તમામ લોકોની જાણકારીમાં છે કે ભારત દેશ દ્વારા એ યુએનસીઆરપીડી માટે સહયોગી તરીકે કબૂલાત કરી છે. જેના કારણે અપંગતાના કાયદાઓ અને નીતિઓના ફરજિયાત આયોજન, અમલ, દેખરેખ અને સમીક્ષાઓ સાથે સમાવિષ્ટ બાબતોનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

વર્ષ ૨૦૧૦ના એપ્રિલ મહિનામાં અપંગતાને લગતા મુસદ્દાની રચના સીઆરપીડી સાથે સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવી. ૧૪ મહિના સતત પરિશ્રમ બાદ વર્ષ ૨૦૧૧ની ૩૦ જુને સમિતિ દ્વારા તેની ભલામણો રજૂ કરવામાં આવી જેને અંતિમ ઓપ આપવામાં સરકાર દ્વારા પણ ૧૪ મહિના જેટલો સમય લેતા અપંગતાના આ મુસદ્દાને જાહેર જનતા સમક્ષ સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૨માં અપંગતા સાથેના હકોનો મુસદ્દો મૂકવામાં આવ્યો.

અપંગ લોકોના અધિકારો :

સેવાઓની પ્રાપ્તિનો હક્ક

રેફરલ સેવાઓ વિકલાંગતા ધરાવતી વ્યક્તિઓ અને પુનર્વસન ક્ષેત્ર કામ કરનારા અન્ય સંસ્થાઓ વચ્ચે સંપર્ક અને સંકલન ઉભુ થાય તો પાયાની વિશિષ્ટ સેવાઓ તેમને વધારે મળી શકે. રેફરલ સેવાઓ વિશેનું માહિતીનું દસ્તાવેજ થવું જોઈએ અને સ્થાનિક સ્તરે તે વિકલાંગતા ધરાવતી વ્યક્તિઓ હોવી જોઈએ.

આરોગ્ય સેવાઓની પ્રાપ્તિનો હક્ક

ગામ સ્તરે યોગ્ય આરોગ્ય સંભાળ વ્યવસ્થા ઉભી કરવાની છે વર્તમાન વ્યવસ્થાને વધુ ને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે સુધારી શકાય. ખાસ કરીને બાળ જન્મપૂર્વ અને પછીની આરોગ્યની સંભાળને મજબૂત કરવાની જરૂર છે કે જેથી વિકલાંગતા ઉભી થવાનું પ્રમાણ ઘટે તે માટે આરોગ્ય સેવાઓની પ્રાપ્તિ પૂરી રીતે મળવી જોઈએ.

શિક્ષણ પ્રાપ્તિનો હક્ક :-

શારીરિક કે માનસિક વિકલાંગતા ધરાવતા બાળકો સહિત તમામ બાળકોને દાખલ કરવા માટે શાળાઓને ટેકો આપવો જોઈએ અને તેમને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ. વ્યાપકપણે સંકલિત શિક્ષણ કાર્યક્રમ ફેલાવો જોઈએ.

૨. રહેણાંકનું ઘર બાંધવા માટે

૩. વ્યવસાય શરૂ કરવા માટે

૪. અપંગોની શાળા શરૂ કરવા માટે

૫. અપંગો માટેના સંશોધન કેન્દ્ર માટે

૬. અપંગ ઉદ્યોગ સાહસિકોને ઉદ્યોગ કેન્દ્રની સ્થાપના માટે

૭. આનંદ પ્રમોદના હેતુ માટે તા.૯-૯-૨૦૦૪ના ઠરાવથી ઉમેરેલ છે.

અશક્તની વાર્ષિક આવક મર્યાદા રૂ. ૬૦,૦૦૦/- (સાઈઠ હજાર) થી ઓછી હોય તેવી જ વ્યક્તિ લાભ મેળવવા પાત્ર ઠરે છે. ઉપરના હેતુઓ માટે સરકારી પડતર જમીન હાલની જમીનની પ્રવર્તમાન બજાર કિંમતના ૫૦ ટકા રાહત દરથી વિકલાંગોને મળી શકે છે.

જો કોઈ અશક્ત વ્યક્તિને પોતાના નામે રહેઠાણનું મકાન ન હોય તો તેવી વ્યક્તિને જે તે ગામે સરકારી પડતર પ્લોટ કે ગામતળની સરકારી જમીન રહેણાંકના મકાનના હેતુ માટે મળી શકે છે.

અરજી સાથે રજૂ કરવાની વિગતો :

૧. અશક્ત અંગેના સિવિલ સર્જને આપેલા સર્ટિફિકેટની ખરી નકલ.

૨. અરજદારનો બાયોડેટા.

૩. કૌટુંબિક રેશન કાર્ડનો રહેણાંકનો દાખલો.

૪. વિકલાંગતા અંગેના ઓળખ કાર્ડની ઝેરોક્ષ.

૫. અરજદારની આવકનો દાખલો

૬. અરજદારની જમીન માંગણીનો ઉદ્દેશ્ય.

૭. કલેક્ટર કચેરી/મામલતદાર કચેરી તરફથી વધુ વિગતો માંગવામાં આવે તે.

ઉપરની મુજબની અરજી જે તે જિલ્લામાં કલેક્ટરશ્રીને કરી શકાય.

શ્રી બાબુલાલ પુનમચંદ શાહ વિધાસંકુલ સંચાલિત

શ્રીમતી આર.એમ.પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કૉલેજ, સતલાસણા

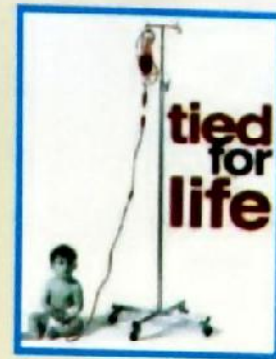
(NAAC Accredited Grad "B" with 2.51 Points)
"College with Potentiality for Excellence" Awarded by U.G.C.

યુ.જી.સી.અનુદાનિત (સી.પી.ઈ. અંતર્ગત)

થેલેસીમિયા વિશે જાણીએ...



Your struggle
is for goals in life
My struggle
is merely for a life
Your donation-My life



રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના (એન.એસ.એસ.)

પ્રચારાર્થે

☎ (02761) 259233, 253540, 253133

Email : artscollege_satlasana@sancharnet.in

થેલેસીમિયા શું છે ? ...



થેલેસીમિયા :

થેલેસીમિયા એ લોહીની એક પ્રકારની વિલક્ષણતા છે જે ખાસ કરીને ભૂમધ્ય સમુદ્ર કાંઠાના દેશોમાં, મધ્યપૂર્વ તેમજ એશિયામાં જોવા મળે છે. ઉત્તર યુરોપમાં થેલેસીમિયા ઓછો જોવા મળે છે.

૧. થેલેસીમિયા માઈનર :-

થેલેસીમિયા માઈનરવાળા લોકો પોતે તો બધી રીતે તંદુરસ્ત હોય છે પરંતુ પોતાના બાળકોને થેલેસીમિયા મેજર વારસામાં આપી શકે છે તેમને થેલેસીમિયાના તંદુરસ્ત વાહકો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. માતા પિતાના અજ્ઞાનના કારણે થેલેસીમિયા માઈનર તેમના બાળકોને જન્મથી જ વારસામાં મળે છે અને આજીવન રહે છે પણ એ કોઈ રાગ નથી, પરંતુ એ વિશે જાણવું જરૂરી છે, કેમકે પતિ-પત્ની બન્ને થેલેસીમિયા માઈનર હોય તો તેમને ત્યાં થેલેસીમિયા મેજર બાળક જન્મવાની પૂરી શક્યતા રહેલી છે.

થેલેસીમિયા શું છે ? ...

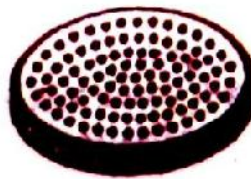
૨. થેલેસીમિયા મેજર :-

થેલેસીમિયા મેજર લોહીની એક ગંભીર બિમારી છે જે બહુ નાની ઉંમરમાં શરૂ થઈ જાય છે. થેલેસીમિયા મેજર બાળકોના લોહીમાં પૂરતી માત્રામાં હિમોગ્લોબિન બનતું નથી. આથી તેઓ અવારનાર લોહી ચડાવવું પડે છે અને ઉપચારની જરૂર પડે છે. દર વર્ષે દુનિયા માં લગભગ એક લાખથી વધુ બાળકો થેલેસીમિયા મેજર લઈને જન્મે છે. થેલેસીમિયા મેજરને મેડીટરેનિયન એનીમિયા, ફૂલીઝ એનીમિયા કે હોમોજાગોસ બીટા થેલેસેમિયા જેવા નામોથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.

થેલેસીમિયા મેજર માતા પિતા દ્વારા બાળકને વારસામાં મળેલો ઘણા ગંભીર પ્રકારના એનીમિયા છે થેલેસીમિયા મેજરવાળા બાળકોમાં પૂરતા પ્રમાણમાં હિમોગ્લોબીન બનતું નથી તેના કારણે બોન મેરા (અસ્થિ-મજ્જા) દ્વારા લાલ રક્તકણો બની શકતા નથી., જે લાલ રક્તકણો બને છે તે પણ લગભગ ખાલી હોય છે. સામાન્ય લાલ રક્તકણો, થેલેસીમિયા માઈનરવાળા રક્તકણો અને થેલેસીમિયા મેજરવાળા તૂટેલા રક્તકણો વચ્ચેનો તફાવત નીચેની આકૃતિ દ્વારા જોઈ શકાય છે.



સામાન્ય રક્તકણ



થેલેસીમિયા માઈનરવાળા
સામાન્ય કરતાં નાના રક્તકણ



થેલેસીમિયા મેજરવાળા
તૂટેલા રક્તકણ

થેલેસીમિયા શું છે ? ...

થેલેસીમિયા મેજરના લક્ષણો :

થેલેસીમિયા મેજરવાળા બાળકો જન્મ સમયે તો સામાન્ય જ હોય છે, પરંતુ ૩ થી ૧૮ મહિના દરમિયાન કોઈ પણ સમયે તેમને એનીમિયા થઈ જાય છે.

- તેમની ચામડીનો રંગ પીળો પડી જાય છે.
- થેલેસીમિયા મેજર બાળક જન્મથી ઊણપને કારણે પૂરતા રક્તકણો બનાવી શકતું નથી.
- તે ફિક્કું લાગે છે.
- તે બરાબર સૂઈ શકતું નથી.
- તેને ખાવાની ઈચ્છા થતી નથી કે ખાવાનું ગમતું નથી.
- ક્યારેક તો ખાધેલું પણ ઓકી કાઢે છે.
- થેલેસીમિયા મેજર બાળક લોહી વિના બચતું નથી.
- આવા બાળકો ૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉંમર દરમિયાન મૃત્યુ પામે છે તેવું મોટા ભાગે જોવા મળે છે.



થેલેસીમિયા શું છે ? ...



શું થેલેસીમિયા મેજરનો ઈલાજ થઈ શકે છે ?

સમયાંતરે લોહી ચડાવતા રહેવું એજ તેનો ઈલાજ છે. લગભગ દર મહિને લોહી ચડાવવું પડે છે. આ રીતે મોટા ભાગનાં બાળકો ૨૦ થી ૨૫ વર્ષની ઉંમર સુધી સામાન્ય આનંદમય જીવન વિતાવી શકે છે. પરંતુ તે પછી તેમને બીજા ઉપચારો ની પણ જરૂર રહે છે. દરેક બ્લડ ટ્રાન્સફ્યુઝન બાદ નવા લોહીના લાલ રક્તકણો પછીના ચાર માસ દરમિયાન ધીરેધીરે તૂટી જાય છે. લાલ રક્તકણ માંથી નીકળેલું લોહતત્વ શરીરમાં જ રહી જાય છે. જો તેને હટાવવામાં ન આવે તો તે એક થઈને હૃદય, યકૃત કે શરીરના બીજા ભાગોને નુકશાન પહોંચાડે છે.



થેલેસીમિયા શું છે ? ...

થેલેસીમિયા મેજરના કારણો :

- જો માતા-પિતા બન્ને સામાન્ય હોય તો તેમના બાળકો થેલેસીમિયા માઈનર કે મેજર નહીં થાય. તેમના બાળકો એકદમ સામાન્ય હોય છે.
- થેલેસીમિયા માઈનર અને થેલેસીમિયા મેજર બન્ને આનુવંશિક ખામીથી થાય છે.
- જો માતા-પિતા બન્નેમાંથી કોઈ એક થેલેસીમિયા માઈનર હોય તો તેમને ત્યાં ૫૦ ટકા બાળકો સામાન્ય અને ૫૦ ટકા બાળકો થેલેસીમિયા માઈનર જન્મી શકે છે.
- જો માતા-પિતા બન્ને થેલેસીમિયા માઈનર હોય તો તેમને ત્યાં ૨૫ ટકા બાળકો સામાન્ય, ૫૦ ટકા બાળકો થેલેસીમિયા માઈનર અને ૨૫ ટકા બાળકો થેલેસીમિયા મેજર થવાની શક્યતા રહેલી છે.
- થેલેસીમિયા માઈનર યુગલે એ જાણવું જરૂરી છે કે તેમને ગમે તેટલા બાળકો હોય તો પણ દરેક પ્રસુતિ વખતે તેમનું બાળક થેલેસીમિયા મેજર હોવાની શક્યતા રહેલી છે.



થેલેસીમિયા ન થાય તેના માટેના ઉપાયો.

ઉપાયો :

આજના સમયમાં દરેક વ્યક્તિને એ બાબતની ખબર હોવી જોઈએ કે પોતે થેલેસીમિયા માઈનર છે કે નહિ, કેમકે ઘણી વખત થેલેસીમિયા માઈનરવાળા મા-બાપના સંતાનો થેલેસીમિયા મેજર લઈને જન્મે છે. થેલેસીમિયા મેજર એ લોહીનો એક અત્યંત ગંભીર વિકાર છે.

- આના માટે એક ખાસ પ્રકારનો લોહીનો ટેસ્ટ કરાવવો પડે છે. ડૉક્ટર આપના રક્તકણોનું કદ માપીને અને આપના લોહીમાં હિમોગ્લોબીનની માત્રાની તપાસ કરી અંગે જણાવી શકે છે.
- પરણનાર યુગલ સગાઈ પહેલાં થેલેસીમિયા પરીક્ષણ કરાવી લે કે જેઓ ભવિષ્યમાં મા-બાપ બનવાના છે.
- થેલેસીમિયા માઈનર વ્યક્તિએ અન્ય થેલેસીમિયા માઈનર સાથે લગ્ન ન જ કરવા જોઈએ. જેથી આજનો યુવા વર્ગ થેલેસીમિયા મેજર બાળકના જન્મને અટકાવવાની દિશામાં એક મહત્વનું પગલું ભરી શકે.
- જો પતિ-પત્ની બન્ને થેલેસીમિયા માઈનર હોય તો તેમને ભવિષ્યમાં થનાર બાળકો માટે જોખમ છે, પરંતુ લગ્ન જીવન શરૂ કરતાં પહેલાં તમારા ડૉક્ટરની મદદથી થોડીક સાવધાની રાખવાથી આવા જોખમ થી બચી શકાય છે.



થેલેસીમિયા ન થાય તેના માટેના ઉપાયો.

- માતા-પિતા બન્ને અજ્ઞાનતાના કારણે લગ્ન થયા હોય તો આને અટકાવવા માટે ગર્ભ રહ્યાના પ્રથમ ૧૦ સપ્તાહમાં કોરીઓનિક વિલી સેમ્પલિંગ ટેસ્ટ કરવામાં આવે છે. અને ગર્ભ રહ્યાના પ્રથમ ૧૮ સપ્તાહમાં કીટલ બ્લડ સેમ્પલિંગ ટેસ્ટ કરવામાં આવે છે જો ટેસ્ટ પોઝિટીવ આવે તો ગર્ભપાત દ્વારા થેલેસીમિયા મેજર બાળકનો જન્મ અટકાવી શકાય છે.
- થેલેસીમિયા માઈનરનું વહન કરવું એ કોઈ ખરાબ બાબત નથી કે તેમાં ગભરાવવાની કે શરમાવવાની જરૂર નથી પરંતુ આપને એવું લાગે કે તમને થેલેસીમિયા માઈનર કે મેજર છે તો કુટુંબના સભ્યો સાથે કે પોતાના જીવનસાથી સાથે નિખાલસતાથી વાત કરવી જોઈએ અને તેમને પણ લોહીનું પરીક્ષણ કરાવવા કહેવું જોઈએ.



થેલેસીમિયા માટેની સાવચેતીઓ :-

સાવચેતીઓ :

૧. એક થેલેસીમિયા બાળક પાછળ માસિક દોઢ થી બે હજાર કે તેથી વધુ ખર્ચ આવી શકે છે.
૨. પરીક્ષણમાં લોહીમાં લોહતત્વ કેટલી માત્રામાં છે તેની તપાસ કરાય છે. જો આપ ટેસ્ટ ન કરાવો તો ડૉક્ટર એવું વિચારી શકે છે કે આપનામાં આયર્નની ઉણપ છે અને આપ થોડાં એનીમિક છો તેવું માનીને આયર્નની ગોળીઓ લેતા રહેવાનો ઉપાય બતાવી શકે છે. હકીકતમાં આપને તેની જરૂર હોતી નથી તેનાથી આપને કોઈ ફાયદો નહીં થાય ઉલ્ટાનું પછીથી નુકસાન થઈ શકે છે.
૩. તમે થેલેસીમિયા માઈનર હો તો કોઈ રોગ નથી એટલે કે દવા લેવાની જરૂર નથી. થેલેસીમિયા માઈનર હોવાથી તમને કોઈ અન્ય રોગ થવાની પણ શક્યતા નથી. તેમજ થેલેસીમિયા માઈનર હોવાથી તમે શારીરિક કે માનસિક રીતે નબળાં હો એવું પણ નથી. આવા વ્યક્તિને ક્યારેક લોહતત્વવાળી દવા લેવાની જરૂર પડે છે. રક્ત પરીક્ષણ વિના માત્ર એ એનીમિયા જોઈ ડૉક્ટર તમને લોહતત્વ લેવાનું કહે તો તેથી લાંબા ગાળે નુકસાન થવાનો સંભવ છે.
૪. થેલેસીમિયા મેજર બાળક જેને ત્યાં જન્મે એ વ્યક્તિ તેમજ કુટુંબ સામાજિક અને આર્થિક રીતે પાયમાલ થઈ જાય છે. થેલેસીમિયા મેજરની સારવાર અત્યંત ખર્ચાળ છે. આર્થિક

થેલેસીમિયા માટેની સાવચેતીઓ :-

ીતે સાધારણ અને નબળા વર્ગના લોકોની પહોંચ બહાર છે. થેલેસીમિયા મેજર અટકાવવાની દિશામાં સૌથી મહત્વનું પગલું છે રક્ત પરીક્ષણ જે તમને મુસીબતોના પહાડથી બચાવી શકે છે.

૫. થેલેસીમિયા મેજર બાળક લોહી વિના બચતુ નતી. રેડકોસ અમદાવાદ ડિસ્ટ્રીક્ટ બ્રાંચની બલ્ડબેન્કમાંથી ૪૭૫ થેલેસીમિયા મેજર બાળકોને લોહી ચઢાવવામાં આવે છે. લોહી આપવાથી આડ અસર થાય છે. લોહતત્વનું પ્રમાણ શરીરમાં વધી જાય છે. લોહીમાંથી લોહતત્વ જુદું પાડી શકાતું નથી આથી જનનેન્દ્રિયને નુકસાન થાય છે ને લીવર પહોળું થાય છે.

૬. થેલેસીમિયા સિવાય હિમોગ્લોબિનમાં બીજા ૩ પ્રકારના વિકાર જોવા મળે છે.

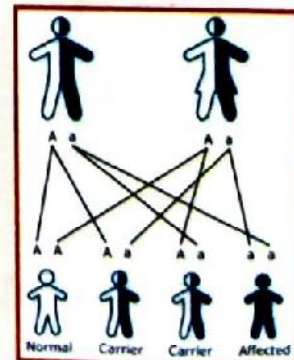
૧. હિમોગ્લોબીન - S

૨. હિમોગ્લોબીન - C

૩. હિમોગ્લોબીન - E

જો થેલેસીમિયા માઈનર વ્યક્તિ આ ત્રણમાંથી કાઈ એક વિકારવાળી વ્યક્તિ સાથે લગ્ન કરે તો તેમના બાળકોને ગંભીર પ્રકારનો એનીમિયા થઈ શકે છે.

જેવા કે **થેલેસીમિયા મેજર.**



થેલેસીમિયા માટેની સાવચેતીઓ :-

૭. થેલેસીમિયા મેજર બાળકને DESEERAL ઈન્જેક્શન આપવા પડે છે. એક ઈન્જેક્શન આપતા આઠ કલાક લાગે છે. સપ્તાહમાં આવા ૫ (પાંચ) ઈન્જેક્શન પગમાં કે પેટમાં આપવામાં આવે છે. રાત્રે સૂતી વખતે અપાતા એક ઈન્જેક્શન ની કિંમત રૂ. ૨૧૦ છે. મહિનામાં ૨૦, વર્ષે ૨૪૦ અને ૨૦ વર્ષમાં આશરે ૫૦૦૦ ઈન્જેક્શન આપવામાં લાખો રૂપિયાનો ખર્ચ થાય છે અને આ ઈન્જેક્શન ના પંપની કિંમત રૂ. ૧૫,૦૦૦ છે. અંદાજે રૂ. ૨૦ લાખના ખર્ચ પછી કુટુંબ પાંચમાલ થઈ જાય છે છતાં બાળક બચતું નથી. મોટાભાગના થેલેસીમિયા મેજર બાળકો જીવનના પહેલા - બીજા દશકામાં મૃત્યુ પામે છે.

